

Vállalkozási mérlegképes könyvelő

ELLENŐRZÉS

tantárgy

19. téma

(A tárgyi eszköz
gazdálkodás ellenőrzése)

A tárgyi eszköz-gazdálkodás ellenőrzési feladatai

A tárgyi eszközökkel való gazdálkodás és annak vizsgálata kiemelt és rendszeres feladat.

Ellenőrzésének feladata → a meglévő állomány összetételének elemzése:

- a termelési feladatokban betöltött szerep (aktív vagy passzív) alapján (pl. épületek, termelőgépek, igazgatási eszközök, tehergépjárművek stb.) → könyvviteli (főkönyvi és analitikus) adatokból kiindulva vizsgáljuk, hogy az összetétel milyen tényezők hatására és hogyan alakult időbeli összehasonlításban, évről évre →

2

→ változások konkrét okainak feltárása → kedvező, ha közvetlen termelést szolgáló állomány növekszik jobban.

- a vizsgált adatokat területileg bontani kell gyáregységekre, üzemekre, műhelyekre stb.
- az összetételt használatosság szempontjából is elemezni és értékelni kell:
 - az egyes állománycsoportok bruttó és nettó értékének aránya (elhasználódás foka),
 - az állomány átlagos életkora és korösszetétele és változása → fontosabb gépenként is el kell végezni → az avultság attól is függ, hogy a piacon korszerűbb gép kapható-e → üzembe állítása javítja-e a minőséget, a termék keresettségét és jövedelmezőségét.

3

A tárgyi eszközök kihasználtságának ellenőrzési vonatkozásai

A termelőeszközök (gépek, berendezések, járművek stb.) általában nagy értéket képviselnek → vállalkozói érdek, hogy minél jobban ki legyenek használva, minél gyorsabban megtérüljenek.

Ellenőrzés célja: a veszteségforrások és a tartalékok feltárása csak az elemzéssel feltárt problémakörök, területek részletes vizsgálatával lehet eredményes.

4

Ellenőrzés területei:

- ✓ Használaton kívüli, ill. nem működő gépek, berendezések esetében → melyek a hasznosítás hiányának okai, pl. leszerelték, de értékesítéséről nem gondoskodtak, selejtezésre vár, viszont azt elmulasztották, indokolatlan beszerzésből származik és felesleges stb., de származhat abból is, hogy a berendezés tartalékként szerepel, vagy a jövőben gyártásra kerülő termék előállításához szolgál majd.
- ✓ A kapacitásnormát a gépek, berendezések műszaki adatai (gépkönyv, műszaki leírás stb.) alapján ellenőrizzük (pl. 52000 db/műszak).
- ✓ A munkarend szerinti hasznos időalap meghatározását is fontos ellenőrizni → csökkenti a javítások, karbantartások tervezett idő szükséglete.⁵

- ✓ A kapacitás kihasználtságának okait a kieső és a veszteségidők vizsgálatával kell feltárni
 - a gépkivhasználást az alacsony átlagos műszakszám rontja,
 - vizsgálandó, hogy az új műszak többlettermelést biztosít-e, a létszámszükségletet gazdaságosan lehet-e biztosítani, és nem jár-e a költségek aránytalan növekedésével → eredményromlással.
- ✓ A tartalékok feltárása a műszaki színvonal, technikai felszereltség, a szervezethez problémáinak vizsgálatát is igényli, ezért ellenőrizni kell:
 - a megszervezett műszakokon belül a munkaidő kihasználását;

6

- a gyártás általános műszaki színvonalát,
- a műszaki előkészítést,
- a teljesítménykövetelményeket,
- a munkafeltételeket,
- a gyártás minőségét,
- a selejtjavításra fordított pótidőket mint veszteségidőket;
- a munkaellátottságot → a rendelésállománytól, annak összetételétől, az alapvető és szűk keresztmetszetek arányától és a termelésirányítástól függ

7

A beruházások ellenőrzése

Beruházás: tárgyi eszköz beszerzése, létesítése, saját vállalkozásban történő előállítása, az üzembe helyezése, rendeltetésszerű használatba vétele érdekében az üzembe helyezésig, rendeltetésszerű használatba vételig végzett tevékenység.

Vizsgálni kell:

- ✓ szabályozott-e a beruházás rendje (van-e belső szabályzata),
- ✓ a beruházási döntések megalapozottak-e (szükségessége, gazdasági számításokat alátámasztott-e stb.),
- ✓ a beruházások megvalósulását és hatékonyságát.

8

- ✓ a területkijelölést és a területbiztosítást, a hatósági engedélyk beszerzését és egyeztetését, a lakossági véleményeket,
- ✓ a megvalósítás szakaszában a területrendezést, az építőipar felvonulását, az építési kivitelezést, a gépek, berendezések megrendelését és átvételét, a technológiai szerelést, a kivitelezők levonulását, az egyes járulékos létesítmények (utak, környezetrendezés, környezetvédelem) megvalósulását,
- ✓ ellenőrizni kell a gépek-berendezések kiválasztását, a technológiai és az építési tervezést és a szerződés-kötéseket.

9

Előkészítési munkák ellenőrzésének területei:

- ✓ készültek-e megvalósíthatósági tanulmányok, hatásvizsgálatok (pl. környezetvédelmi stb.) a beruházási javaslat és a beruházási program kidolgozása során,
- ✓ piaci oldalról megfelelően vizsgálták és értékelték-e a beruházás szükségességét, pénzügyi előfeltételeit,
- ✓ a piaci igények, a felhasználók szükségletének várható alakulása és összetétele milyen és mekkora beruházást indokol,
- ✓ hogyan alakul a gyártandó termék várható mennyisége és ára, a piacok várható bővülése, a piaci részesedés,

10

- ✓ hosszú távon hogyan biztosított a beruházás hatékonysága és megtérülési ideje,
- ✓ a rendelkezésre álló termelési kapacitások jobb kihasználásával, átcsoportosításával, használaton kívül gépek beállításával, gépek bérletével vagy lízingelésével, további műszakkal, műszaki fejlesztéssel, a kívánt cél beruházás nélkül vagy kisebb ráfordítással nem volna-e elérhető,
- ✓ megfelelők-e a beruházás műszaki feltételei, a kiválasztott technológia színvonala, korszerűsége,
- ✓ a költségek alakulása biztosítja-e a versenyképességet, illetve a jövedelmezőséget,
- ✓ biztosított-e a megvalósítási szabadság, a licencvásárlás,

11

- ✓ mennyire biztosított az új beruházás kapacitásának kihasználása, a munkaerő szakmai összetétele és az anyagellátás,
- ✓ ahol kötelező, ott volt-e pályázat,
- ✓ a szükséges hatósági jogosító engedélyeket megfelelő időben beszerezték-e,
- ✓ biztosított volt-e a beruházás tervelltartottsága, a tervezések átfutási ideje; megalapozott elképzeléseket, pontos adatokat, igényeket tudtak-e a tervezővel közölni,
- ✓ a tervezés időszakában tisztázottak voltak-e a gyártandó termék műszaki jellemzői, a termelés mennyisége,
- ✓ kidolgozták-e a pontos technológiát, kiválasztották-e a gépeket és berendezéseket.

12

Megvalósítási, kivitelezési munkákkal kapcsolatban ellenőrizni kell, hogy

- ✓ a kivitelezés tervezett ütemét a beruházó folyamatosan figyelemmel kísérte-e, észrevételeit a kivitelezőkkel közölte-e, a kivitelező ezt elfogadta-e, ha nem, akkor mi volt annak az oka,
- ✓ a kivitelezést műszakilag a tervező bevonásával is ellenőrizték-e (az építési naplók alapján vizsgálhatjuk),
- ✓ a vállalkozó (beruházó) műszaki ellenőre a hiba észlelését követően reagált-e, az észrevételezett hiányosságok kijavítását a műszaki ellenőr a naplóban rögzítette-e,
- ✓ a beruházás és a meglévő termelési kapacitások összhangját megteremtették-e,

13

- ✓ a kapcsolódó mellék- és kiegészítő létesítmények, berendezések időre elkészültek-e,
- ✓ a folyamatos gyártás előfeltételeit az üzembe helyezés időpontjára megteremtették-e.

Beruházások aktiválásának vizsgálata:

- ✓ a beszerzett, illetve előállított eszköz megfelel-e a tárgyi eszköz fogalmának,
- ✓ az üzembe helyezés időpontja megfelelő dokumentumokkal alátámasztott,
- ✓ milyen költségeket, kiadásokat akarnak elszámolni a tárgyi eszköz bekerülési értékébe, elszámolható-e, bizonylattal alátámasztható-e.

14

Felújítás: az elhasználódott tárgyi eszköz eredeti állaga helyreállítását szolgáló olyan tevékenység, amelynek következtében az eszköz élettartama megnövekszik, eredeti állapota, teljesítőképessége megközelítően vagy teljesen visszaáll, és az előállított termékek minősége / használata jelentősen javul.

Vizsgálni kell, hogy

- ✓ a bizonylatokban leírt tevékenységek megfelelnek-e a számviteli törvény felújítás fogalmának (nem karbantartás-e?),
- ✓ a felújítás befejezése után a tárgyi eszközre ráaktiválták-e a felújítási kiadásokat,
- ✓ a felújítás után az analitikában a tárgyi eszközök paramétereit megváltoztatták-e, a B° értéket megnövelték-e.

15

A karbantartások, javítások ellenőrzése

Karbantartás, javítás: a tárgyi eszközök folyamatos, zavartalan, biztonságos üzemeltetését szolgáló tevékenység (külső vagy saját vállalkozás keretében).

Ellenőrzési területek:

- Karbantartó szervezet: elvégzik-e a műszaki állapotvizsgálatokat, berendezések rendszeres tisztítását, készülnek-e karbantartási tervek, javítási ciklusidők meghatározása.
- Karbantartási kapacitás biztosítja-e a karbantartás hatékonyságát: karbantartói létszám, szakmai továbbképzés, felkészülés váratlan meghibásodásra, eszközellátottság, alkatrész utánpótlás.

16

□ Karbantartási tervek: karbantartó szervezet kap-e megfelelő információt a termeléstől, egyeztet-e a termelésirányítással.

□ Karbantartás hatékonysága: műszaki, pénzügyi, ügyviteli előkészítettség, minden betervezett feladat elvégzésre került-e, indokoltság, kihasználatlan kapacitások (külső munkavállalás), minőségi megfelelés, munka- és környezetvédelem.

Külső megvalósítás esetén két fő területre kell az ellenőrzést koncentrálni:

- a) a beérkező árajánlatok megfelelő felülvizsgálata és elfogadása,
- b) az elvégzett munkák mennyiségi és minőségi átvétele és kifizetése.

17

Ennek érdekében ellenőrizni kell:

- ✓ a feladatot egyértelműen, pontosan rögzítették-e,
- ✓ versenyeztették-e a munkákat,
- ✓ az árak megfelelnek-e az elvégzendő munkák nehézségi fokának és egyéb feltételeinek,
- ✓ a szerződésben, megrendelésben rögzítették-e a műszaki ellenőrzést és a műszaki átvételt,
- ✓ az ajánlatok közül a legelőnyösebbet választották-e ki,
- ✓ a döntést az arra illetékes hozta-e meg,
- ✓ az elvégzett munkákat mennyiségileg és minőségileg átvették-e.

18